

Bilancia roka 2025 - 2. časť

Na anketové otázky, ktoré zhodnotili rok 2025 a predstavili najzásadnejšie výzvy pre rok 2026, odpovedala výkonná riaditeľka Slovenského zväzu prvovýrobcov mlieka Margita Štefániková a Zuzana Nouzovská, generálny sekretár Slovenského mliekarenského zväzu.

Slovenský zväz prvovýrobcov mlieka

Aké udalosti v roku 2025 hodnotíte pozitívne, ktoré sa počas roka udiali a ovplyvnili Vaše odvetvie?

Pre slovenských chovateľov zvierat, ale aj pre celé Slovensko bude iste rok 2025 nezabudnuteľný. Myslím si, že hlavne poľnohospodári nikdy nezabudnú na správu z 20. marca 2025 o rozšírení slintačky a krívačky na juhozápade Slovenska.

Pre všetkých, ktorých sa táto zákerná choroba akýmkoľvek spôsobom týkala, bol prvý polrok roku 2025 veľmi ťažký. SLAK spôsobil okrem veľkých strát na zvieratách, obrovských materiálnych škodách a zvýšených nákladoch, aj ťažké psychické traumy chovateľov.

S odstupom času vysoko pozitívne hodnotíme vysokú mieru organizovanosti a nasadenia všetkých tých, ktorí sa podieľali na zabránení rozšírenia tejto zákernej choroby ďalej na Slovensko, poprípade do zahraničia. Poďakovanie patrí hlavne chovateľom zvierat, ktorí rešpektovali sprísnené hygienické a veterinárne opatrenia a prispôsobili tomu potrebné logistické procesy a postupy, ktoré si samozrejme vyžiadali nemalé personálne aj materiálne náklady. Veľké poďakovanie patrí aj všetkým záchranným zložkám, zástupcom štátnych orgánov a inštitúcií, ktorí napriek nedostatku skúseností s touto nákazou zabezpečili koordináciu potrebných úkonov a procesov a dostali SLAK pod kontrolu.

Na pozadí SLAK-u si trh s mliekom žil doslova svojím životom. Slovenská priemerná nákupná cena mlieka bola v čase prepuknutia SLAK-u na úrovni zhruba 48 eurocentov na kilogram mlieka a

našťastie mala rastúci trend. Svoj vrchol dosiahla cena v septembri, kedy bola na úrovni 49, 8 eurocenta na kilogram, čo je v podstate historicky najvyššia úroveň.

Nákupná cena mlieka má už ale od septembra klesajúci trend a podľa reakcií nákupcov a diania v Európe a vo svete odhadujeme, že za rok 2025 dosiahne v priemere len výšku zhruba 47 eurocentov na kilogram. Jedným dychom je potrebné uviesť, že výrobné náklady na mlieko sú na úrovni vyše 53 centov na kilogram.

No a tak nám zostáva len smutne konštatovať, že aj napriek tomu, že tento rok bol z hľadiska nákupných cien mlieka celkom dobrý, ešte stále sektor prvovýroby mlieka nevie bez podpory pokryť výrobné náklady.

V tomto smere pozitívne hodnotíme podporné mechanizmy, ktoré majú chovatelia dojníc schválené v rámci viacerých intervencií Strategického plánu Spoločnej poľnohospodárskej politiky a opatrení štátnej pomoci - napr. Zelená nafta, podpora plemenárskych služieb či podpora na likvidáciu kadáverov.

V tomto pozitívnom hodnotení však musíme kriticky skonštatovať, že vlni vypadli 2 formy podpory a to Schéma na podporu živočíšnej výroby v dôsledku agresie Ruska proti Ukrajine a nepriama podpora cez odvodové zvýhodnenie podnikov v súvislosti s Novelou zákona o sociálnom poistení.

Čo sa týka celkovej situácie v sektore prvovýroby mlieka na Slovensku, odhliadnuc od súčasnej napätej situácie na trhu s mliekom v Európskej únii aj vo svete, ktorá je sprevádzaná obrovským pádom cien na úrovni prvovýroby aj spracovania, dá sa konštatovať pozitívny dopad doterajších opatrení na vývoj produkčných ukazovateľov, hlavne na stavy dojníc. Na začiatku roka 2025 slovenskí prvovýrobcovia mlieka chovali 108 405 kusov dojníc a k začiatku decembra sme ich mali 105 251 kusov, čo predstavuje pokles ich stavov o 3 154 ks. Keď zoberieme do úvahy, že v dôsledku SLAK-u bolo utratených 3 891 kusov, dostávame sa k hypotetickému záveru, že ak by na Slovensku tento rok nebol SLAK, došlo by pravdepodobne k stabilizácii počtu dojníc. V dlhodobom vývoji zaznamenávame zníženie tempa poklesu počtov dojníc.

Dlhodobo evidujeme aj zvýšenie úžitkovosti dojníc, čo je predovšetkým zásluha dobrých chovateľských a technologických postupov, ale v roku 2025 aj zásluha dobrej kvality krmív a krmovín.

Aj vďaka tomu sa dodávky mlieka neznížili tak rapídne, ako boli odhadované v priebehu obdobia SLAK-u.

Aké udalosti v roku 2025 hodnotíte negatívne, ktoré sa počas roka udiali a ovplyvnili Vaše odvetvie?

Najnegatívnejšia udalosť v sektore prvovýroby mlieka bolo vypuknutie slintačky a krívačky v marci. Táto zákerná choroba sa objavila na 6 hospodárskych dvoroch v juhozápadnej časti Slovenska a bolo na nich spolu utratených 8 341 kusov hovädzieho dobytku, z toho 3 891 kusov dojníc.

Nariadenie o povinnosti striktnnej likvidácie zvierat v ohniskách nákazy vzbudzovala u chovateľov veľký rešpekt - boli pod obrovským psychickým tlakom, ktorý vyvolávala hrozba rozšírenia tejto nákazy do ich chovov... Všetko sa to dialo na pozadí počiatočných problémov spojených s nedostatkom dezinfekčných prostriedkov, zariadení, niekedy aj personálu, ale často vyplývajúcich aj z nedostatku informácií a skúseností s bojom proti tejto zákernej chorobe.

Postupne boli nariadené prísne hygienické a veterinárne opatrenia, ktoré si vyžadovali rôzne logistické zmeny v pracovných procesoch na hospodárskych dvoroch vrátane zákazu presunu zvierat. Zvieratá, ktoré by za normálnych okolností boli už dávno mimo podniku, museli zostať tam a samozrejme museli byť kŕmené, napájané a ošetrované, čo prinášalo chovateľom nemalé náklady. Náklady na doslova „vynútený chov zvierat“ neboli jediné, ktoré vznikli chovateľom v dôsledku vypuknutia SLAK-u.

Do tejto nebezpečnej hry vstupovali samozrejme mnohé ďalšie faktory, ktoré celú situáciu neľahčili. Veľmi vážne boli obavy spotrebiteľov či je mlieko zo Slovenska bezpečné. Verejnosťou kolovali mnohé mýty, ktorých vyvracanie nás stálo nemalé úsilie. Vážne straty zaznamenali aj spracovateľské podniky, ktorých exportované mliečne výrobky zostávali na hraniciach z dôvodu, že viaceré krajiny nedovolili dovoz.

Skrátka dôsledky SLAK-u sú vo finančnom vyjadrení naozaj vysoké a mnohé aj nevyčísliteľné. Odhaduje sa, že straty v dôsledku SLAK-u vysoko presiahli 60 miliónov EUR.

Z hľadiska chovateľov boli prvou - najpostihnutejšou skupinou - tí, ktorých chovy priamo zasiahla SLAK. Je to tých 6 hospodárskych dvorov, kde sa zaznamenali priame straty na dobytku (8 341 kusov hovädzieho dobytku, z toho 3 891 kusov dojníc) a boli nútené vynaložiť nemalé náklady na zabezpečenie prísnych veterinárnych a hygienických predpisov na zabránenie šírenia tejto choroby.

Druhou skupinou boli podniky v takzvanej reštrikčnej zóne - t.j. 10 kilometrov od ohniska nákazy. Pre tieto podniky bola nariadená ekologická likvidácia nadojeného mlieka.

Tretou - najpočetnejšou skupinou podnikov prvovýroby mlieka - boli podniky, ktoré mali zvýšené náklady na uplatňovanie hygienických a veterinárnych opatrení na zabránenie šírenia SLAK (dezinfekčné prostriedky a zariadenia na ich aplikáciu, budovanie dezinfekčných slučiek, ochranné pomôcky, zvýšené materiálne a personálne náklady na kŕmenie a ošetrovanie zvierat, ktoré museli byť držané na farme v dôsledku zákazu presunov zvierat, atď...).

Z hľadiska regionálneho boli vytýčené 2 pásma: prvé pásmo zahŕňalo takzvané ďalšie reštrikčné pásmo (oblasť Nitrianskeho, Bratislavského a Trnavského kraja) a druhé pásmo zahŕňalo oblasť zvyšných 5 krajov (Trenčiansky, Žilinský, Banskobystrický, Prešovský a Košický).

Slovenský zväz prvovýrobcov mlieka vypracoval analýzu zvýšených nákladov v tejto kategórii podnikov a tie do júna 2025 predstavovali objem 10 miliónov EUR.

V tomto smere musíme ako samosprávna organizácia kriticky skonštatovať, že ešte počas SLAK-u sa predstavitelia štátu zaručovali, ako budú všetky náklady chovateľom kompenzované, ale teraz sa cieľová skupina tých, ktorí by sa mali odškodniť, zúžila len na prvú a druhú skupinu. Odškodnenie tretej skupiny chovateľov zostalo v štádiu „zbožného priania“ chovateľov.... Táto otázka bola opätovne otvorená na ostatnom zasadnutí Komoditnej rady pre mlieko 10. decembra 2025, tak veríme, že sa ňou začnú kompetentní zástupcovia MPaRV zaoberať.

Nateraz sa tešíme, že SLAK je už za nami a že Slovensko má opäť štatút SLAK free krajiny.

Na druhej strane nemáme dobré vyhliadky z hľadiska iných veterinárnych ochorení, ako je napríklad „Blue Tongue“ (modrý jazyk). Táto choroba sa už vyskytuje vo všetkých okolitých krajinách a je len otázka času, kedy sa vyskytne aj u nás. Nakoľko je šírenie tejto choroby spôsobené pakoárom, očakáva sa zvýšenie tejto hrozby s príchodom jari.

V rámci už spomínanej Komoditnej rady pre mlieko sme za SZPM predniesli aj požiadavku o príspevok pre chovateľov na vakcináciu proti modrému jazyku, ku ktorému je nevyhnutné pristúpiť,

ak chceme ochrániť naše mliečne stáda.

Z hľadiska veterinárneho je potrebné spomenúť aj hrozbu takzvanej LSD – nodulárnej dermatitídy, ktorá zasiahla viaceré chovy vo Francúzsku, Belgicku a ďalších európskych krajinách a je zaradená do kategórie A, t.j. do kategórie, v ktorej je v prípade jej zaznamenania predpísaná likvidácia celého chovu.

Negatívnym a už dlhodobo-pretrvávajúcim javom v sektore prvovýroby je vysoký investičný dlh.

Tešíme sa, že na Slovensku už máme zopár podnikov, ktoré investovali do ustajňovacích a dojacích technológií a zariadení či do iných inovácií a zaznamenali výrazné zlepšenie efektívnosti výroby, čím si zabezpečili konkurencieschopnosť na európskej úrovni.

Máme však aj také podniky, ktoré by radi investovali a uchádzali sa o podporu časti nákladov, len čakajú na investičné výzvy v rámci Strategického plánu, ktoré akosi neprichádzajú.

Bohužiaľ musíme konštatovať, že ešte stále máme na Slovensku aj také podniky prvovýroby, ktorých technologická úroveň je na nízkej úrovni, majú vysoké náklady, ale nie sú ani schopné zabezpečiť rozšírenú reprodukciu a cash-flow im nedovolí ani uchádzať sa o finančný príspevok na realizáciu investícií. Tých zrejme nečaká ľahké obdobie...

Z hľadiska slovenského sektoru mlieka je potrebné hovoriť aj o ďalšom článku produktového reťazca, a tým je spracovateľský priemysel. Zastávam názor, že momentálne celý sektor prvovýroby mlieka dobieha aj investičný dlh, ktorí majú mliekari. Mnohé podniky majú zastarané a málo efektívne výrobné technológie, čo sa samozrejme odrazí na výške výrobných nákladov a v konečnom dôsledku aj na nižších nákupných cenách pre farmárov.

V kombinácii s obchodnou politikou zahraničných reťazcov, ktoré preferujú dovozy z ich materských krajín mnohokrát za dumpingové ceny, je postupne domáce mlieko a mliečne výrobky vytláčané.

Veľkým negatívom, ktorý v súčasnosti zaznamenávame na trhu s mliekom, je veľký pokles cien.

Odvíja sa to od nadprodukcie mlieka, ktorá vznikla a pretrváva vo viacerých krajinách Európy od septembra. Nadprodukcija mlieka vznikla ako dopad kombinácie dobrých nákupných cien a dobrej kvality aj množstva krmív, krmovín a pastvy v tomto roku. Kvalitné krmivo sa odrazilo aj na kvalitatívnych zložkách, najmä na obsahu tuku, čo má bezprostredný dopad na zvýšenú produkciu masla.

Aj v rámci celosvetového trhu s mliekom sa zaznamenáva zvýšená produkcia mlieka vo významných produkčných regiónoch - napr. v USA a na Novom Zélande.

Na európskom a celosvetovom trhu s mliekom sa to odrazilo hlavne na cenách masla. Cena masla sa na svetových burzách doslova zrútila. Veľkým hráčom sú v tejto „maslovej vojne“ USA. Americké maslo je takmer o polovicu lacnejšie, ako európske a tým ho vytláča zo svetových trhov. Toto je jedným z negatívnych indikátorov, že bude potrebné, aby Európska komisia aktivovala niektoré z opatrení na zabezpečenie rovnováhy na trhu s mliekom.

Do úvahy by mohol pripadať napríklad intervenčný nákup, ale bude potrebné z hľadiska výrazného nárastu nákladov prehodnotiť a výrazne navýšiť úroveň intervenčnej ceny.

Aké výzvy pre Vaše odvetvie prinesie rok 2026?

Podľa súčasných signálov na trhu s mliekom nevstupujeme do dobrého obdobia. Je isté, že nákupné ceny budú klesať, ale bez krištáľovej gule nevieme odhadnúť, kde sa pád cien zastaví... Slovenskí prvovýrobcovia mlieka si sú vedomí, že vyrábajú mlieko v európskom priestore s európskymi nákladmi. Preto by radi dosiahli také príjmy, ktoré zabezpečia aspoň pokrytie ich nákladov. Samozrejme sa počíta s tým, že hlavnou časťou príjmov budú aj naďalej príjmy z predaja mlieka. V tomto smere prvovýrobcovia mlieka očakávajú, aby ich nákupné ceny dosiahli takú úroveň, ktorá je porovnateľná s cenami, ktoré dostávajú za mlieko ich európski kolegovia.

Druhou podstatnou časťou príjmov bude podpora.

Je všeobecným prianím všetkých poľnohospodárov, nielen prvovýrobcov mlieka, aby sa na celý rezort pôdohospodárstva prihliadalo ako na strategický sektor a podarilo sa nastaviť rámec systémovej podpory, ktorý im umožní zlepšenie ich hospodárskych výsledkov a odstránenie obrovského investičného dlhu. Slovenskí prvovýrobcovia mlieka by uvítali navýšenie alokácie na investície do budov, techniky a technológií na zvýšenie ich konkurencieschopnosti.

A prihovárame sa aj za podniky na spracovanie mlieka, aby sa pre nich vyčlenili prostriedky na investície do ich prevádzok, aby boli schopné platiť za surovinu európske ceny.

Očakáva sa, že aj v roku 2026 bude pretrvávajúť dlhodobý problém podnikov s pracovnou silou. Je všeobecne známe, že o povolania súvisiace s prvovýrobou mlieka, ako sú ošetrovatel', krmíč alebo dojič, nemá nikto záujem. Navyše sú z hľadiska spoločenského tieto povolania zaznávané. Takže nie je divu, že mnohé podniky rušia chovy dojníc aj z dôvodu nedostatku pracovnej sily.

Jedným z riešení by mohlo byť nahradiť ľudskú prácu automatizovanými systémami dojenia a krmenia - robotmi. Ale tu opäť narážame na investičný dlh, s ktorým sa Slovensko dlhodobo borí a vraciame sa k problému, ktorý sme popísali v predchádzajúcej časti.

Riešením pracovných problémov všeobecne v živočíšnej výrobe by mohlo byť zavedenie motivačných opatrení, ktoré by motivovali zamestnávateľov aj zamestnancov zamestnávať a zamestnať sa v

živočišnej výrobe. Ako veľmi účinné sa pre podniky živočišnej výroby preukázalo opatrenie zamerané na odvodové zvýhodnenie podnikov v zmysle Zákona o sociálnom poistení. Bolo by veľmi rozumné, aby sa toto opatrenie uviedlo do platnosti aj v roku 2026.

V súvislosti s riešením otázky pracovnej sily na podnikoch prvovýroby mlieka by bolo potrebné zamerať sa aj na podporu motivačných opatrení pre pracovníkov - napr. zabezpečenie bývania. V tejto oblasti by mohli byť podporované projekty na rekonštrukcie starších nevyužívaných objektov administratívnych budov a nákup zariadení potrebných na bývanie pre pracovníkov v živočišnej výrobe.

V oblasti národnej podpory očakávame, že bude pokračovať podporné opatrenie - takzvaná „Zelená nafta“ a všetky notifikované formy podpory, ktoré sú aktuálne platné.

Do budúcnosti hľadáme s optimizmom a veríme, že prijateľné nákupné ceny spolu s rozumne nastavenou podpornou politikou prispievajú k tomu, že rok 2026 si zachová prvovýrobu mlieka čo najviac z posledných zhruba 300 podnikov.

Slovenský mliekarenský zväz

Aké udalosti v roku 2025 hodnotíte pozitívne, ktoré sa počas roka udiali a ovplyvnili Vaše odvetvie?

Rok 2025 môžeme pre mliekarenský priemysel na Slovensku zhodnotiť ako rok veľmi dynamický a napriek nepriaznivej situácii v dôsledku nákazy SLAK na začiatku roka aj ako silný a stabilizačný. Rozhodujúcou mierou k tomu prispeli dlhoročné vzťahy medzi slovenskými prvovýrobcami a spracovateľmi mlieka, vysoká miera spolupatričnosti a schopnosť komunikácie. K stabilizácii sektora prispela aj cena za surové kravské mlieko, ktorá je v roku 2025 historicky najvyššia vôbec. Po náročných rokoch energetickej krízy a rastúcej inflácii v roku 2025 ekonomika nečelila takým výrazným cenovým výkyvom a do určitej miery umožnila stabilizáciu odbytu a cien potravín. Aj v roku 2025 pokračovala úspešná propagačná kampaň na podporu spotreby mlieka a mliečnych

výrobných od overených slovenských značiek financovaná slovenskými prvovýrobcami a spracovateľmi mlieka zo spoločného Mliečneho fondu.

• **Aké udalosti v roku 2025 hodnotíte negatívne, ktoré sa počas roka udiali a ovplyvnili Vaše odvetvie?**

Sektor prvovýroby a spracovania mlieka bol v roku 2025 výrazne poznačený ochorením slintačky a krívačky. Iba vysoká uvedomelosť prvovýrobcov a spracovateľov mlieka a prísne hygienické opatrenia aj nad rámec pokynov veterinárov ochránili Slovensko pred rozšírením ochorenia a teda aj väčšou likvidáciou chovov. Napriek niekoľkotisícovej strate dojníc sa výroba mlieka vďaka nárastu úžitkovosti zachovala a slovenskí mliekari boli schopní plniť svoje záväzky voči slovenskému spotrebiteľovi. Obchodné reťazce však situáciu po SLAK nezvládli, zvýšením dovozu mlieka a mliečnych výrobkov až o 12 % ohrozili odbyt domácich mliečnych výrobkov na slovenskom trhu a prispeli tak k výraznému nárastu ich zásob. Spolu so súčasnou nadprodukciou mlieka na svetovom a európskom trhu, ktorá tlačí ceny suroviny smerom nadol, sa tak vytvárajú nepriaznivé podmienky pre trh s mliekom v úvode nasledujúceho roka. Tento nepriaznivý vývoj môžu ešte zhoršiť dôsledky v roku 2025 prijatých konsolidačných opatrení, zvýšené výrobné náklady na strane jednej a znížená kúpyschopnosť slovenského spotrebiteľa na strane druhej.

• **Aké výzvy pre Vaše odvetvie prinesie rok 2026?**

Očakávame, že rok 2026 bude z hľadiska vývoja na trhu veľmi dynamický a veríme, že výkyvy na trhu nenadobudnú krízovú amplitúdu tak, ako tomu bolo v roku 2009 alebo v roku 2016. Slovenskí spracovatelia mlieka si vážia dlhodobé budované vzťahy so slovenskými prvovýrobcami a chcú naďalej zo slovenského mlieka vyrábať kvalitné mliečne výrobky pre slovenského spotrebiteľa. Rok 2026 bude rozhodujúcim rokom v oblasti tvorby politík na úrovni EÚ a ich implementácie na podmienky Slovenska, kde nás čaká veľa práce. Aj preto budú slovenskí mliekari hľadať cesty na posilnenie spolupráce tak so slovenskými farmármi, ako aj obchodnými partnermi. Slovenský mliekarenský zväz čaká v roku 2026 výzva v podobe organizácie výročného kongresu Európskej mliekarenskej asociácie v Bratislave, kde sa na jeseň stretne európske spoločenstvo nielen mliekarov, ale aj ich dodávateľov služieb a ďalších odborníkov v oblasti tvorby politík, vedy a výskumu na úrovni EÚ. Bude to zaujímavý priestor na výmenu informácií, skúseností a tvorbu kontaktov s možnosťou prezentácie najstabilnejšej vertikály v slovenskom agrárnom sektore a propagácie našej krásnej krajiny.